

Türkiye

BAKANLAR KOMİTESİ NEZDİNDE İNCELEMESİ DEVAM EDEN TEMEL KONULAR

Haklara ilişkin kısıtlamaların sınırlandırılması

Yargı makamlarının tutuklama kararı verirken ileri sürülen şüpheli somut deliller ile gerekçelendirmemesi ve mevcut kanunları amaçları dışında, Kavala davasında başvuruları susturmak ve diğer insan hakları savunucularını caydırmak, *Demirtaş (No. 2)* ve *Yüksekdağ Şenoğlu ve Diğerleri* davalarında ise çoğulculuğu bastırmak ve siyasi tartışma özgürlüğünü sınırlamak amacıyla kullanılması. Ayrıca bu kararlarda AİHM, ilgili mevzuatın makul olmayan şekilde yorumlanıp, uygulanması nedeniyle başvuruların hukuka aykırı ve keyfi olarak özgürlüklerinden mahrum bırakıldığına karar vermiştir.

AİHM'in *Kavala* kararını müteakip gelişmeler:

Mahkeme'nin *Kavala* kararı 11 Mayıs 2020 tarihinde kesinleşmiştir. Bakanlar Komitesi, bireysel önlemlerin uygulamasına ilişkin gelişme kaydedilmemesi üzerine *Kavala* kararını Sözleşme'nin 46§4. maddesi uyarınca Mahkeme'ye havale etmiştir. 11 Temmuz 2022'de Büyük Daire Türkiye'nin *Kavala* davasında 46 § 1. madde kapsamındaki kararlarını icra etme yükümlülüğünü yerine getirmediğine karar vermiştir. AİHM'e göre Türkiye'nin belirttiği tedbirler, *Kavala* kararının "sonuçlarına ve ruhuna" uygun olarak "iyi niyetle" hareket etmediğine işaret etmektedir. AİHM ayrıca Türkiye'nin, daha önce ihlal edildiğine karar verdiği Sözleşme haklarının korunmasını fiilen ve etkili kılacak şekilde hareket etmediği görüşündedir.

Kavala (28749/18)

11/05/2020 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Selahattin Demirtaş (No. 2)

(14305/17) (Büyük Daire)
22/12/2020 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Yüksekdağ Şenoğlu ve

Diğerleri (14332/17)
03/04/2023 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

İfade ve bilgi edinme özgürlüğü

Nefret veya şiddeti teşvik etmeyen görüşlerini ifade ettikleri için Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'nun çeşitli maddeleri temel alınarak başvuruların ifade özgürlüğü hakkına yapılan haksız ve orantısız müdahaleler ve bu tür müdahalelerin toplum genelinde yarattığı caydırıcı etki.

Öner ve Türk (51962/12)

30/06/2015 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

"Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni veya Devlet Organlarını ve Kurumlarını" aşağılama suçu kapsamındaki kovuşturmaların ifade özgürlüğü hakkına müdahale teşkil etmesi.

Altuğ Taner Akçam (27520/07)

25/01/2012 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Şiddet içermeyen açıklama, eylem veya yazılı ifadeler nedeniyle, yetersiz ve ilgisiz gerekçelerle tutuklu yargılamalar.

Nedim Şener grubu (38270/11)

08/10/2014 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

BAKANLAR KOMİTESİ NEZDİNDE İNCELEMESİ DEVAM EDEN TEMEL KONULAR

5651 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca internet sitelerine tümden erişimin engellenmesinin yasadaki boşluk nedeniyle öngörülemez nitelikte olması.

Ahmet Yıldırım grubu
(3111/10)
18/03/2013 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Standart inceleme
İcra aşaması

Ölüm tehditlerine maruz kalan gazetecilere koruma sağlanmaması.

Dink (2668/07)
14/12/2010 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Türk Ceza Kanunu'nun yasa dışı örgüt adına suç işleyen ya da yasa dışı örgüte bilerek ve isteyerek yardım ve yataklık eden kimselerin bu örgütün yesi olarak cezalandırılmasına yol açan 220. maddesinin 6. ve 7. fıkraları kapsamında verilmiş mahkmiyetlerin öngörülemez olması.

Işıkırık (41226/09)
09/04/2018 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Kamu görevlilerine hakaret suçu kapsamındaki mahkmiyetlerin ifade özgürlüğüne haksız müdahale teşkil etmesi.

Artun ve Güvener (75510/01)
26/09/2007 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Nitelikli inceleme
İcra aşaması

► Tutukluluk ve diğer sorunlar

Hukuka aykırı tutukluluk, tutuklu yargılama için makul şüphenin bulunmaması; *In flagrante delicto* (suçüstü yakalama) kavramının geniş ve yargı mensuplarını yürütmenin müdahalesinden korumak amacıyla getirilmiş usuli güvenceleri ortadan kaldıracak şekilde yorumlanması; Tutukluluğa ilişkin incelemenin ivedilikle yapılmaması.

Alparslan Altan (12778/17)
09/09/2019 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Akgün (19699/18)
22/11/2021 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının verilmesine neden olan yasal gerekçelerin belirli bir süre sonra gözden geçirilmesini sağlayan bir mekanizmanın bulunmaması.

Gurban (4947/04)
15/03/2016 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Nitelikli inceleme
İcra aşaması

► Toplanma ve örgütlenme zgrlğ

Başvuranların şiddet içermeyen gösteri yürüyüşlerine katıldıkları için kovuşturmaya maruz kalması ve bu gösteriler dağıtılırken aşırı g kullanılması.

Oya Ataman grubu
(74552/01+)
05/03/2007 tarihinde Kesinleşmiş Karar
Nitelikli inceleme
İcra aşaması

BAKANLAR KOMİTESİ NEZDİNDE İNCELEMESİ DEVAM EDEN TEMEL KONULAR

Aile içi şiddet

Yetkililerin aile içi şiddet şikayetlerine gerektiği ölçüde müdahale etmemesi ve bunun sonucunda meydana gelen cinayet veya kötü muamelelerin etkin soruşturulmaması; Konuyla ilgili yasal çerçevenin yetersiz olması ve yargının aile içi şiddet konusunda pasif kalması.

Opuz grubu (33401/02)
09/09/2009 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Güvenlik güçlerinin eylemleri

Askeri ve polis operasyonları sırasında güvenlik güçleri tarafından hukuka uygun olmayan veya aşırı güç kullanılması; Operasyonlar için önceden hazırlık yapılmaması ve operasyonların denetlenmemesi ya da hayati tehlike riskini azaltmak için gerekli önlemlerin alınmaması; Soruşturmaların etkin olmaması veya güvenlik güçleri mensupları aleyhine yürütülen kovuşturmalarda görülen önemli eksiklikler

Erdoğan ve Diğerleri grubu (19807/92+)
13/09/2006 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Ölüm, işkence veya kötü muamele iddialarına yönelik soruşturmaların etkin olmaması; Kamu görevlileri hakkında cezai ve/veya disiplin süreçlerinde görülen önemli eksiklikler. Özellikle bu kişilere karşı cezai soruşturma başlatmak için idari izin şartı aranması.

Batı ve Diğerleri grubu (33097/96+)
03/09/2004 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Elvan (64937/19)
26/06/2023 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Adaletin işleyişi

Suçun maddi ve manevi unsurları bireyselleştirilmeden silahlı terör örgütü üyeliğinden mahkûmiyet verilmesinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlâline neden olması.

Yüksel Yalçınkaya (15669/20)
26/09/2023 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Terör örgütüyle bağlantılı olduğu iddiası nedeniyle kanun hükmünde kararname kapsamında işten çıkarılan kamu görevlisinin şikayetlerine yönelik yetersiz yargı denetimi.

Pişkin (33399/18)
19/04/2021 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Bir hâkimin rızası dışında daha düşük kademeli bir yargı bölgesine atanması ve bu durumun haksızlığına ilişkin iddiasına yönelik yargısal denetime başvuramaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlâl edilmesi.

Bilgen (1571/07)
09/06/2021 tarihinde Kesinleşmiş Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Bir altın madeni, üç termik santral ve bir nişasta fabrikasının çalışması için gerekli olan izinlerin halk sağlığı ve çevre için risk oluşturduğu gerekçesiyle iç

Genç ve Demirgan (34327/06)
10/10/2017 tarihinde Kesinleşmiş Karar

BAKANLAR KOMİTESİ NEZDİNDE İNCELEMESİ DEVAM EDEN TEMEL KONULAR

hukuk mahkemeleri tarafından iptal edilmesine rağmen yerel makamlarca yargı kararlarına uyulmaması.

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

İç hukuk mahkemesinin kararlarında yeterli ve ilgili gerekçe sunmaması.

Deryan (41721/04)
21/10/2015 tarihinde Kesinleşmiş
Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

➔ **Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü**

Aleviliğin dini inanç olarak tanınmaması ve buna bağlı olarak Alevi toplumuna mensup kişilerin, Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla İslâm'ın Sünni mezhebine bağlı kişilere sunulan dini kamu hizmetlerinden mahrum kalmaları

İzzettin Doğan ve Diğerleri
(62649/10)
26/04/2016 tarihinde Kesinleşmiş
Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Zorunlu askerlik görevini yerine getirmeyi reddeden vicdani retçilerin sistematik olarak mahkûm edilmeleri ve idari para cezasına çarptırılmaları; Türkiye'de vicdani retçi statüsünün belirlenmesi için etkili ve erişilebilir yasal prosedürün bulunmaması; zorunlu askerliğe alternatif sunulmaması

Ülke grubu (39437/98)
24/04/2006 tarihinde Kesinleşmiş
Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Başta Yehova Şahitleri olmak üzere, göreceli olarak az sayıda mensubu olan dini inançlara ait ibadet yerlerine yönelik katı ve yasaklayıcı içerikte mevzuat

**Yehova Şahitlerini Destekleme
Derneği ve Diğerleri**
(36915/10+)
17/10/2016 tarihinde Kesinleşmiş
Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

➔ **Devletlerarası ve bağlantılı davalar**

Devletlerarası dava – Kıbrıs'ın kuzey kesimine ilişkin ihlaller:

1974 yılında kuzey Kıbrıs'a yapılan askeri operasyonların ardından kaybolan Kıbrıslı Rumların akibetine ilişkin etkili soruşturma yapılmaması; Yerinden edilen kişilerin evlerine ve mülklerine saygı gösterilmemesi; Kıbrıs'ın kuzeyindeki Karpas bölgesinde yaşayan Kıbrıslı Rumların yaşam koşullarıyla ilgili sorunlar.

Kıbrıs v. Türkiye (25781/94)
10/05/2001 tarihinde Kesinleşmiş
BD kararı (haklar)
12.05/2014 tarihinde Kesinleşmiş
BD kararı (adil tazminat)

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Önemli gelişmeler: Sivillerin askeri mahkemelerin yargı yetkisi dışında tutulmasına yönelik önlemlerin alınması sonucunda bu konunun Bakanlar Komitesi nezdinde incelenmesi sona ermiştir ([CM/ResDH\(2005\)44](#)). Yine alınan önlemler ışığında Bakanlar Komitesi, kuzey Kıbrıs'taki Kıbrıslı Rumların yaşam koşullarıyla ilgili orta öğrenim kurumları, ders kitaplarına sansür uygulanması ve din özgürlüğü ([CM/ResDH\(2007\)25](#)) konularında incelemesini sona erdirmiştir. Bunun yanı sıra Bakanlar Komitesi mülkiyetten barışçıl yararlanma ve bu konuyla ilgili iç hukuk yolları ([CM/ResDH\(2020\)185](#)) hakkında da incelemesini sona erdirmiştir.

BAKANLAR KOMİTESİ NEZDİNDE İNCELEMESİ DEVAM EDEN TEMEL KONULAR

1974'te Kıbrıs'ta yapılan askeri operasyonlar sırasında kaybolan dokuz Kıbrıslı Rum'un akıbeti hakkında etkili soruşturma yapılmaması.

Varnava grubu (16064/90)
18/09/2009 tarihinde Kesinleşmiş
Karar

Nitelikli inceleme
İcra aşaması

Yerinden edilen Kıbrıslı Rumların Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki mülklerine erişimin engellenmesi ve sonuç olarak bu mülklerin kullanım hakkının kaybedilmesi; Bazı davalarda başvuruların ev hayatına saygı gösterilmesi hakkının ihlâl edilmesi.

Xenides-Arestis grubu
(46347/99)
22/03/2006 ve 23/05/2007
tarihlerinde Kesinleşmiş Kararlar
(Madde 41)

Nitelikli inceleme
İcra aşaması